

En studie om lättläst

Tillgång till skriftlig information är en viktig delaktighets- och demokratifråga. Nedan följer en kort sammanfattning av en skrift som utgjorde examinationsuppgift för kursen *Handikappvetenskap 15 poäng* på forskarutbildningen vid Institutet för handikappvetenskap, Linköpings och Örebro universitet. Studien tar upp historiska, sociala, psykologiska, medicinska och tekniska aspekter på hur lättlästa texter kan göras mer tillgängliga. Materialet är för litet för att dra några generella slutsatser, vilket heller inte är syftet med studien. Istället vill man visa på olika sätt att förstå problematiken kring lättlästa texter.

Studien är utförd av Anna Levén, Martin Molin, Mary Rudner, Ingrid Thyberg. För mera utförlig information om studien v g kontakta Martin Molin.

Lättläst - en tillgänglighetsfråga för personer med utvecklingsstörning

För en del personer är det svårt att ta till sig skriftlig information. En grupp som är särskilt drabbad är personer med utvecklingsstörning. Det har forskats ganska lite kring hur lättlästa texter är och bör vara utformade. Därför har vi valt att titta på fenomenet *lättläst* som en tillgänglighetsfråga för personer med utvecklingsstörning.

Syftet med vårt arbete är att förstå lättlästa texters betydelse för personer med utvecklingsstörning samt att beskriva hur lättläst text kan göras mer tillgänglig

Vi som gjort denna studie kommer från olika yrkesområden, vilket vi tror har berikat arbetet. Att kunna ta till sig lättlästa texter kan ses från olika håll. I studien tittar vi på historiska, sociala, psykologiska, medicinska och tekniska aspekter på hur lättlästa texter kan göras mer tillgängliga. Materialet är för litet för att dra några generella slutsatser, vilket heller inte är syftet med studien. Vi vill istället visa på olika sätt att förstå problematiken kring lättlästa texter.

Arbetet inleds med att vi går igenom flera viktiga begrepp; t ex lättläst, tillgänglighet, delaktighet och utvecklingsstörning ur olika perspektiv. Exempelvis berörs den risk för snedvridning som finns när man förkortar texter samt när man gör omskrivningar av svåra ord. Meningen med en lättläst text är att den ska vara lätt att tillgodogöra sig. Detta sker dock ofta på bekostnad av innehåll och ordrikedom. En annan risk med textförkortning är att viktig information sällas bort då läsaren av en lättläst text kanske inte gör samma prioriteringar som den som förkortade ursprungstexten.

I studien har vi gjort en så kallad fokusgruppsintervju i en grupp personer med utvecklingsstörning. Vi undrade vad dessa hade för uppfattningar om läsning. Olika typer av texter presenterades för deltagarna i fokusgruppen, bland annat ett lättläst material om de politiska partierna i Sverige. Ett intressant resultat från intervjun var att begreppet läsning för intervjudeltagare innebär högläsning, att flera vardagliga moment som att läsa matsedel och almanacka räknades inte som läsning och att bilderna var en viktig del av läsmaterial. Vissa grupper använder bilder i sin vardagliga kommunikation i högre grad än andra. Detta ökar betydelsen av de bilder som introduceras i lättläst material. Här vill vi poängtera att bilderna - i materialet om de politiska partierna - inte valts ut av partierna själva.

I studiens sista del tittar vi på hur det skulle kunna vara möjligt att automatiskt ta fram lättlästa texter. Ett närbesläktat område är så kallad automatisk textsammanfattning (det är ju inte självklart att en sammanfattning av en text är mer lättläst). Här går vi igenom den forskning som gjorts på detta område. Vi tror på möjligheten att använda kunskaper om textsammanfattning för att förbättra tillgängligheten av lättlästa texter. Men – detta måste också föras samman med en bättre förståelse av hur personer med utvecklingsstörning använder och läser olika typer av texter.

Vi har funnit stöd, i både litteratur och praktik, för att lättläst är en tillgänglighetsfråga för personer med utvecklingsstörning. Vi pekar ut *en* väg mot bättre tillgång till litteratur för personer med utvecklingsstörning som verkligen är lättläst. Denna väg kan så småningom resultera i automatisk framtagning av lättläst text. Vägen mot målet passerar ett antal milstolpar:

1. en bättre förståelse av hur personer med utvecklingsstörning använder lättläst text som kan ge en bättre bild av hur en lättläst text bör se ut och
2. en bättre förståelse av hur en vanlig text redigeras om till en lättläst text, som kan ge en bättre bild av hur ett automatiskt system för att ta fram lättläst text bör se ut.

Med hänsyn till våra preliminära resultat från fokusgruppsintervjun borde vidare undersökning av hur personer med utvecklingsstörning interagerar med lättläst text fokusera på begreppet läsning och vad läsning innebär för personer med utvecklingsstörning samt vilken betydelse bilder har för dessa personer i ett läsmaterial.

Riksförbundet FUB
FUB Utveckling
Box 6436
113 82 STOCKHOLM
tel 08-508 866 00
fax 08-508 866 66
e-post: fub@fub.se
hemsida: www.fub.se

FUB

För Utvecklingsstörda Barn, Ungdomar och Vuxna